

Enligt sändlista

Utvidgning av naturreservatet Grausne källmyr, Stenkyrka socken, Gotlands kommun, samt nya föreskrifter och skötselplan för reservatet

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att utvidga det befintliga naturreservatet Grausne källmyr till att omfatta hela det område som avgränsats med heldragen svart linje på bifogad karta, bilaga 2. Reservatets gränser utmärks i fält. Länsstyrelsen beslutar om nya föreskrifter för reservatet enligt nedan och fastställer bifogad skötselplan, bilaga 3. Vidare upphäver Länsstyrelsen det hittills gällande beslutet om bildande av naturreservatet Grausne källmyr från den 23 oktober 1978, dnr 11.126-915-77.

Reservatets namn skall vara *Grausne källmyr*.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

<i>Namn</i>	Grausne källmyr
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Län</i>	Gotland
<i>Lägesbeskrivning</i>	Ca 1,0 km öster om Lickershamns hamn
<i>Koordinat för mittpunkt</i> <i>(Sweref 99)</i>	N: 6414838, E: 709844
<i>Natura 2000-beteckning</i>	SE0340083
<i>Fastigheter</i>	Stenkyrka Garde 1:35, Stenkyrka Grausne 1:78 och Stenkyrka Grausne 1:118

<i>Ägarkategori</i>	Enskild
<i>Areal</i>	25,9 hektar, varav 19,2 hektar produktiv skogsmark, 0,3 hektar skogliga impediment, 5,0 hektar våtmark, 0,2 hektar odlingsmark och 1,2 hektar övrig mark
<i>Nyttjanderätter m.m.</i>	Se bilaga 5
<i>Förvaltare</i>	Länsstyrelsen i Gotlands län

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med bildandet av naturreservatet Grausne källmyr är att:

- bevara ett område som utgörs av äldre barrblandskog och en kalkrik källmyr i ett gynnsamt tillstånd,
- bevara och utveckla strukturer som öppna källor, bäckar, gamla grova spärrgreniga träd och död ved av olika kvalitéer,
- bevara naturliga vattenstandsfluktuationer,
- bevara geologiska värden i form av en välutvecklad kustklint, klintnäsor, raukar och strandvallsformationer,
- bevara och utveckla en livsmiljö för den flora och fauna som är typisk för betad barrskog och betade källmyrar,
- bevara och utveckla ett värdefullt område för friluftsliv som grundar sig på allemansrätten. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska uppnås genom att:

- skogsmarken med dess flora och fauna utvecklas oberoende från främmande trädslag genom en intern dynamik och återupptagen beteshävd. Vid behov ska även naturvårdsinriktade åtgärder vidtas i området för att bevara förutsättningar för prioriterade naturvärden,
- områdets hydrologi och markens vattenhållande förmåga bevaras,
- åtgärder vidtas för att utveckla området för friluftslivet.

BESKRIVNING AV RESERVATET

Området ligger på lagerföljder av Högklint-kalksten som består av lagrad kalksten, mörkelsten och en mindre del revkalksten. De sydöstra delarna av området är de mest höglänta och ligger 47 meter över havet. Marken är här flack och täcks till större delen av mörkelsten och även en del lagrad kalksten. Berget överlagras av svallad utsvämmad sandig jord. En markant klintformation som utgör del av Gotlands västra kustklint löper i nordost-sydvästlig riktning tvärs genom reservatet. Klintformationen har i området 20 meter höga branter och stup. Från klinten har man en storslagen utsikt över Lickershamnsområdet. På flera platser i klinten finns inslag av den betydligt hårdare revkalkstenen. Denna har bättre stått emot vågornas nötning under landhöjningen och har medfört att så kallade klintnäsor utbildats. I reservatet finns flera välutbildade klintnäsor i klinten. På en av dessa finns även en fornborg. Den på Gotland ofta tydligt framträdande erosionsstrandvallen från forna Ancylussjön ligger ovanför klinten. Denna strandvall visar strandens läge i Östersjösänkan för drygt 10 000 år sedan. I anslutning till klinten finns rörligt markvatten och framsipprande lersediment. Nedanför klinten ligger erosionsstrandvallen från forna Litorinahavet. Under den landhöjning som följde svallades och sorterades stora mängder grus, sten och sand. I reservatet finns nedanför klinten ett område med strandvallar vilka bildats som stormstrandvallar i Litorinahavet.

Grausne källmyr

Grausne källmyr är en sluttande källmyr vars övre delar ligger tolv meter över havet. De nedre delarna ligger två omkring meter lägre. Det område med böljande strandvallar som ligger ovanför myren avlutas i en brant sluttning och i den övre delen av myren tränger grundvatten fram i ett antal källor. Flera av källorna bildar bäckar som slingrar sig ner i myren. I källorna och i bäckarna finns på flera håll kalktuff. Nedanför källorna breder rik källmyrvegetation ut sig. Kärret planar i sina nedre delar ut och övergår i bestånd med trubbtåg och ag. Vegetationen runt källorna är rik och dominerad av mossor. Här växer klotuffmossa, kamtuffmossa kalkkällmossa och källmossa. I en bäck märks förekomst av källnate och kransalger. I källkärret växer axag, knappag, blåtåtel, hirsstarr, ängsstarr, näbbstarr, kärrlilja, majviva, tätört, fjälltätört, storsilesår, brun ögontröst, kärrknipprot, luktsporre, äkta ängsnycklar, vaxnycklar, sumpycklar, sen ängsgentiana, blodrot, smalfräken, kärrsälting, ängsvädd och kustarun. I bottenkiktet växer i myren i övrigt även guldspärrmossa, kalkkammosa, späd skorpionmossa, kärrbryum och stor fickmossa. Kärret hyser en mindre förekomst fransvitmossa. Delar av källkär-

ret har tjocka lager förna av blåtåtel, knappag och piggrör vilket gör att mossfloran inom vissa delar är fattig. Återinfört bete skulle vitalisera både fält- och bottenskiktet. I trubbtågekärret växer förutom trubbtåg även axag, älvväxing, blåtåtel, hirsstarr, kärrfräken, blodrot och i bottenskiktet kalkkammossa, guldspärrmossa, stor fickmossa, fetbålmossa, kärrbryum, kärrspärrmossa och späd skorpionmossa. Grausne källmyr ligger på mark med omfattande blekeutfällning. Myren genomströmmas av ytligt grundvatten vilket gör att källmyrsvegetationen är synnerligen välutvecklad. Grausne källmyr har ett topografiskt tillrinningsområde som endast är omkring 52 hektar stort. Myrens kontinuerliga utströmning av källvatten kan förklaras av att det från klinten ovanför myren strömmar ut vatten som har sitt ursprung från vidsträckta kaviteter som samlar upp vatten från ett stort tillrinningsområde. Myrens omfattande utfällning av bleke och utfällningen av kalktuff i området visar på att det vatten som tillförs myren har ett övermättat innehåll av kalk.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Markerna kring Grausne källmyr utgör ett mycket fint exempel på en kalkrik källmyr omgiven av äldre barrblandskog. Här finns kontinuerlig källpåverkan, bäckbildning samt ett rikt växt- och djurliv. På grund av områdets mycket höga naturvärden bedömer Länsstyrelsen att ett förordnande som naturreservat ger de bästa förutsättningarna för att långsiktigt skydda och bevara området. Beslutet överensstämmer och med miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt växt och djurliv* och med den regionala skogsstrategin.

Prioriterade bevarandevärden

<i>Naturtyper</i>	Åldrig barrskog Källmyr; källor, källdråg, bäckar Beskuggad kustklint med klintnäsor Fuktäng
<i>Strukturer och funktioner</i>	Gamla träd; skoglig kontinuitet, grova träd, död ved Ostörd hydrologi; källpåverkan, blekeutfällning Kalktuff Strandvallar, lodytor, raukar, sippervatten
<i>Arter</i>	Rik flora
<i>Friluftsliv</i>	Kulturhistoria; besöksobjekt

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att inom reservatet

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. dra fram mark- eller luftledning,
3. anlägga väg eller stig,
4. gräva, schakta, fylla ut, spränga eller på annat sätt skada mark eller block,
5. anordna upplag,
6. dika eller dämna,
7. pumpa vatten,
8. rensa dike,
9. tillföra växtnäringsämne eller använda kemiskt bekämpningsmedel,
10. föra motordrivet fordon,
11. införa för området främmande växt- eller djurart,
12. avverka, upparbeta eller bortföra levande eller dött träd.

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken nedan. Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för förvaltaren eller den som förvaltaren utser att föra motordrivet fordon inom reservatet i de fall detta krävs i samband med röjning, plockhuggning eller motsvarande samt för tillsyn och skötsel av betesdjur.

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet inom naturreservatet skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. att reservatsgränsen röjs och markeras,
2. att skyltar med information om reservatet sätts upp,
3. att betesdrift (inklusive uppförande och underhåll av stängsel, grindar och stängselgenomgångar) sker inom området i enlighet med syftet till reservatet,

5. att naturvårdsröjning, naturvårdsgallring och plockhuggning sker i enlighet med skötselplanen och för att uppnå syftet med reservatet,
6. att naturstig anläggs och underhålls,
7. att befintlig spång och stigar underhålls,
8. att undersökningar genomförs av områdets mark- och vattenförhållanden samt djur- och växtarter.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. föra motordrivet fordon,
2. avsiktligt skada levande eller dött träd eller buske,
3. göra upp öppen eld,
4. medföra okopplad hund.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

5. använda området för organiserade tävlingar, övningar, lägerverksamhet eller liknande,
6. samla in djur, växt, svamp eller lav för vetenskapliga eller andra studier, eller på andra sätt skada eller störa växt- och djurlivet. Observera dock att insamling av vissa arter även kan vara reglerad i artskyddsförordningen (2007:845).

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för

- a) bär- marksvamp- och blomplockning för husbehov och mindre exkursioner i kunskapsspridande syfte, dock får inte fridlysta eller rödlistade kärlväxter plockas,
- b) att mindre exkursioner i kunskapsspridande syfte genomförs, med samma begränsningar som punkten ovan.

Besökare till naturreservatet Grausne källmyr hänvisas till en parkering som är belägen vid Gardestugan strax utanför reservatet.

FASTSTÄLLELSE AV SKÖTSELPLAN

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3.

ÄRENDETS BEREDNING

Områdets höga naturvärden har varit kända sedan lång tid tillbaka. Länsstyrelsen fattade den 23 oktober 1978 beslut om inrättande av naturvårdsområde för större delen av Grausne källmyr. I nu aktuellt beslut kan en större del av Grausne källmyr inkluderas i det skyddade området. Vidare inkluderas klinten i hela dess bredd i det aktuella området. Länsstyrelsen anser att beslutet går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser. Beslutet överensstämmer med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

MOTIV TILL SKYDDSFORMEN NATURRESERVAT

Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att Grausne källmyr, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas långsiktigt, enligt de skäl som anges under rubriken ”Skälen för beslut”. För dessa ska kunna bevaras får inget rationellt skogsbruk ske i området. Både myren och skogen behöver dock skötsel i olika utsträckning, för att bevara dess naturvärden. Området har också ett friluftsvärde som bör främjas. För att kunna garantera området det skydd och den skötsel som behövs för att bevara naturvärdena långsiktigt är det motiverat att skydda området som naturreservat.

MILJÖKVALITETSMÅL

På grund av områdets höga naturvärden knutna till den gamla skogen bedömer Länsstyrelsen att ett förordnande som naturreservat ger de bästa förutsättningarna för att långsiktigt skydda och bevara området. Beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt och djurliv* och överensstämmer med den regionala skogsstrategin.

Stabila skogsekosystem fungerar buffrande i sin förmåga att hålla vatten och näringsämnen. Reservatet med den valda förvaltningsinriktningen bidrar därför till att producera så kallade ekosystemtjänster. Det är känt att gamla barrskogar lagrar in stora mängder kol till marken och därigenom sänker koldioxidhalten i atmosfären. Detta motverkar växthuseffekten. Bevarandet av gammal skog bidrar till att uppfylla miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*. Den föreslagna skötseln ökar områdets tillgänglighet. Den föreslagna utökningen av stigen genom området förväntas bidra positivt till fysisk aktivitet, vilket gynnar folkhälsan. Reservatet som besöksmål bidrar positivt till turistnäringen.

INTRESSEPRÖVNING

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark och vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. (7 kap. 25§ miljöbalken)

ANDRA SAKFÖRHÅLLANDEN

Länsstyrelsen bedömer att beslutet går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med Översiktsplanen Bygg Gotland 2010-2025. Beslutet överensstämmer med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Enligt 1 § 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) är fornlämningar skyddade. Av 2 § samma kapitel framgår att det till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde.

UPPLYSNINGAR

Föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Cecilia Schelin Seidegård. Naturvårdshandläggare Magnus Martinsson föredrog ärendet. Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 7.

Cecilia Schelin Seidegård

Magnus Martinsson

BILAGOR

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Parkering
5. Naturstig/spång
6. Nyttjanderätter
7. Hur man överklagar

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

BILAGA 1
Översiktskarta

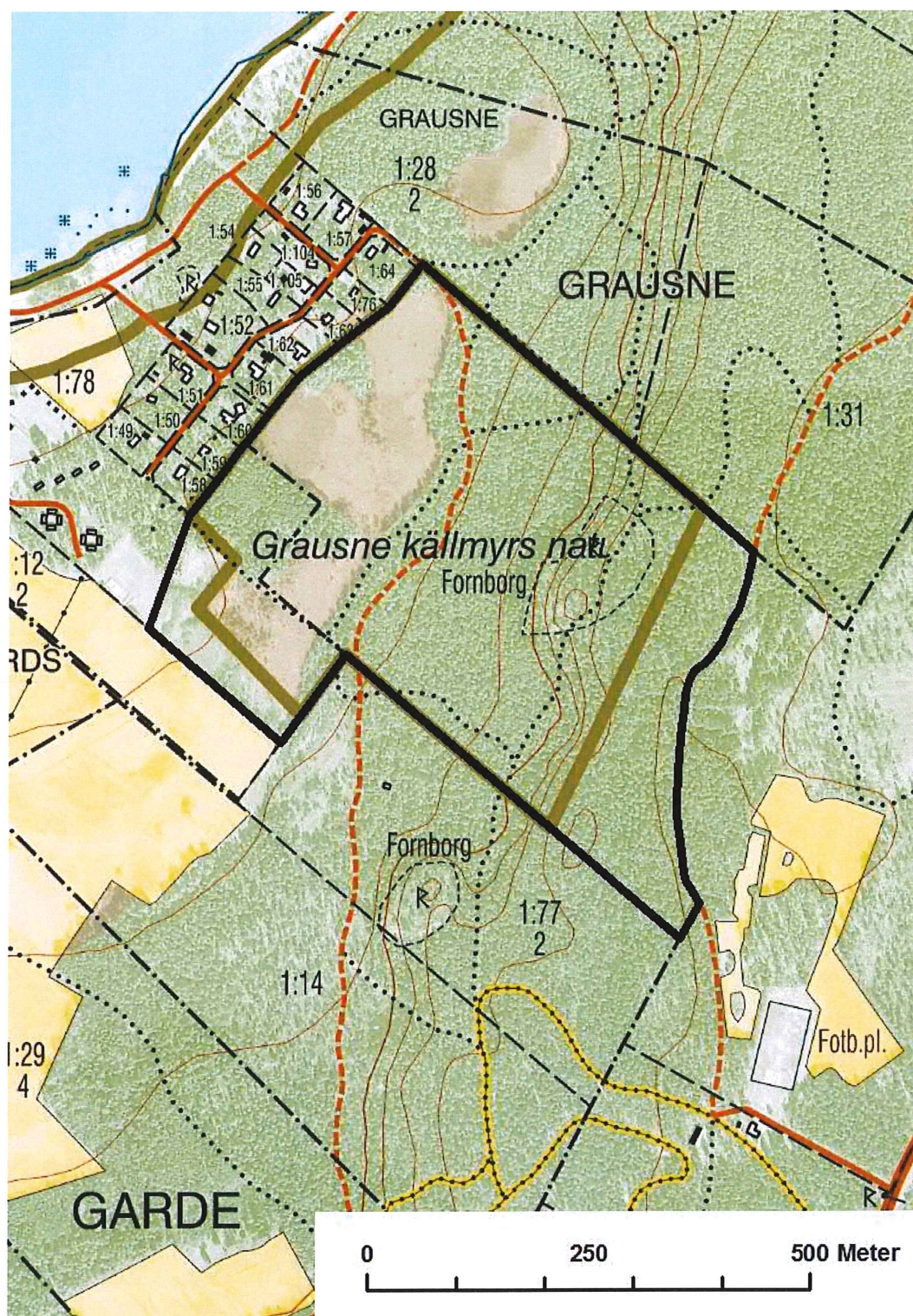
Datum
2017-02-03

511-2328-14

© Lantmäteriet.

© Länsstyrelsen i Gotlands län.

© Lantmäteriet.

© Länsstyrelsen i Gotlands län.

Skötselplan för naturreservatet Grausne källmyr

1. FÖRORD

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet och skötseln i ett naturreservat. Skötselplanens inriktning bestäms av ändamålet med reservatet och de föreskrifter som meddelats i beslutet.

En större del av naturreservatet utgör även ett Natura 2000-område med beteckningen SE0340083. Natura 2000 är ett nätverk av skyddade naturområden inom EU. Syftet med Natura 2000 är att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Nätverket omfattar värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv.

2. SYFTET MED NATURRESERVATET

Syftet med bildandet av naturreservatet Grausne källmyr är att:

- bevara ett område som utgörs av äldre barrblandskog och en kalkrik källmyr i ett gynnsamt tillstånd,
- bevara och utveckla strukturer som öppna källor, bäckar, gamla grova spärrgreniga träd och död ved av olika kvalitéer,
- bevara naturliga vattenståndsfluktuationer,
- bevara geologiska värden i form av en välutvecklad kustklint, klintnäsor, raukar och strandvallsformationer,
- bevara och utveckla en livsmiljö för den flora och fauna som är typisk för betad barrskog och betade källmyrar,
- bevara och utveckla ett värdefullt område för friluftsliv som grundar sig på allemansrätten. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

3. ADMINISTRATIVA DATA

Objektnamn	Grausne källmyr
Objektnummer	NVR-id 2000459
Skyddsform	Naturresevat
Natura 2000-beteckning	SE0340083
Län	Gotland
Kommun	Gotland
Nyttjanderätter och servitut	Se bilaga 4
Landareal och totalareal (ha)	25,9
Areal skyddad produktiv skogsmark (ha)	19,2
Totalareal Natura 2000-område (ha)	18,7
Naturtyper, art- och habitatdirektivet	Areal (ha)
6410 Fuktängar	0,1
*7210 Agkärr	1,5
*7220 Kalktuffkällor	0,1
7230 Rikkärr	3,0
8210 Kalkbranter	2,4
9070 Trädklädd betesmark	11,3
9900 Icke Natura-skog	0,2
Prioriterade bevarandevärden:	
Naturtyper	• Åldrig barrskog • Källmyr; källor, källdråg, bäckar • Beskuggad kustkrint med krintnäsor • Fuktäng
Strukturer och funktioner	• Gamla träd; skoglig kontinuitet, grova träd, död ved • Ostörd hydrologi; källpåverkan, blekeutfällning, kalktuff • Strandvallar, lodytor, raukar, sippervatten
Arter	• Rik flora
Friluftsliv	• Kulturhistoria • Besöksobjekt

*Prioriterade naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

4. BESKRIVNING AV RESERVATET

Allmänt

Området ligger på lagerföljder av Högklint-kalksten som består av lagrad kalksten, märgelsten och en mindre del revkalksten. De östra delarna av området är de mest höglänta och ligger 47 meter över havet. Marken är flack och täcks till större delen av märgelsten och även en del lagrad kalksten. Berget överlagras av svallad utsvämmad sandig jord. En markant klintformation som utgör del av Gotlands västra kustklint löper i nordost-sydvästlig riktning tvärs genom reservatet. Klintformationen har i området 20 meter höga branter och stup. Från klinten har man en storslagen utsikt över Lickershamnsområdet. På flera platser i klinten finns inslag av den betydligt hårdare revkalkstenen. Denna har bättre stått emot vågornas nötning under landhöjningen och har medfört att så kallade klintnäsor utbildats. I reservatet finns flera välutbildade klintnäsor i klinten. På en av dessa finns även en fornborg. Den på Gotland ofta tydligt framträdande erosionsstrandvallen från forna Ancylussjön ligger ovanför klinten. Denna strandvall visar strandens läge i Östersjösänkan för drygt 10 000 år sedan. I anslutning till klinten finns rörligt markvatten och framsipprande lersediment. Nedanför klinten ligger erosionsstrandvallen från forna Litorinahavet. Under den landhöjning som följde svallades och sorterades stora mängder grus, sten och sand. I reservatet finns nedanför klinten ett område med strandvallar vilka bildats som stormstrandvallar i Litorinahavet.

Grausne källmyr

Grausne källmyr är en sluttande källmyr vars övre delar ligger tolv meter över havet. De nedre delarna ligger två omkring meter lägre. Det område med böljande strandvallar som ligger ovanför myren avlutas i en brant sluttning och i den övre delen av myren tränger grundvatten fram i ett antal källor. Flera av källorna bildar bäckar som slingrar sig ner i myren. I källorna och i bäckarna finns på flera håll kalktuff. Nedanför källorna breder rik källmyrvegetation ut sig. Kärret planar i sina nedre delar ut och övergår i bestånd med trubbtåg och ag. Vegetationen runt källorna är rik och dominerad av mossor. Här växer klotuffmossa, kamtuffmossa kalkkällmossa och källmossa. I en bäck märks förekomst av källnate och kransalger. I källkärret växer axag, knappag, blåtåtel, hirsstarr, ängsstarr, näbbstarr, kärrlilja, majviva, tätört, fjälltätört, storsileshår, brun ögontröst, kärrknipprot, luktsporre, äkta ängsnycklar, vaxnycklar, sumpnycklar, sen ängsgentiana, blodrot, smalfräken, kärrsälting, ängsvädd och kustarun. I bottenskiktet växer i myren i övrigt även guldspärrmossa, kalkkammossa, späd skorpionmossa, kärrbryum och stor fickmossa. Kärret hyser en

mindre förekomst fransvitmossa. Delar av källkärret har tjocka lager förna av blååt-
tel, knappag och piggrör vilket gör att mossfloran inom vissa delar är fattig. Återin-
fört bete skulle vitalisera både fält- och bottenskiktet. I kärret växer förutom trubbtåg
även axag, älväxing, blååt-
tel, hirsstarr, kärrfräken, blodrot och i bottenskiktet kalk-
kammossa, guldspärrmossa, stor fickmossa, fetbålmossa, kärrbryum, kärrspärrmossa
och späd skorpionmossa. Grausne källmyr ligger på mark med omfattande blekeut-
fällning. Myren genomströmmas av ytligt grundvatten vilket gör att källmyrsvegetat-
ionen är synnerligen välutvecklad.

Grausne källmyr har ett topografiskt tillrinningsområde som endast är omkring 52
hektar stort. Myrens kontinuerliga utströmning av källvatten kan förklaras av att
det från klinten ovanför myren strömmar ut vatten som har sitt ursprung från vid-
sträckta kaviteter som samlar upp vatten från ett stort tillrinningsområde. Myrens
omfattande utfällning av bleke och utfällningen av kalktuff i området visar på att
det vatten som tillförs myren har ett övermåttat innehåll av kalk.

4.1. Rödlistade arter

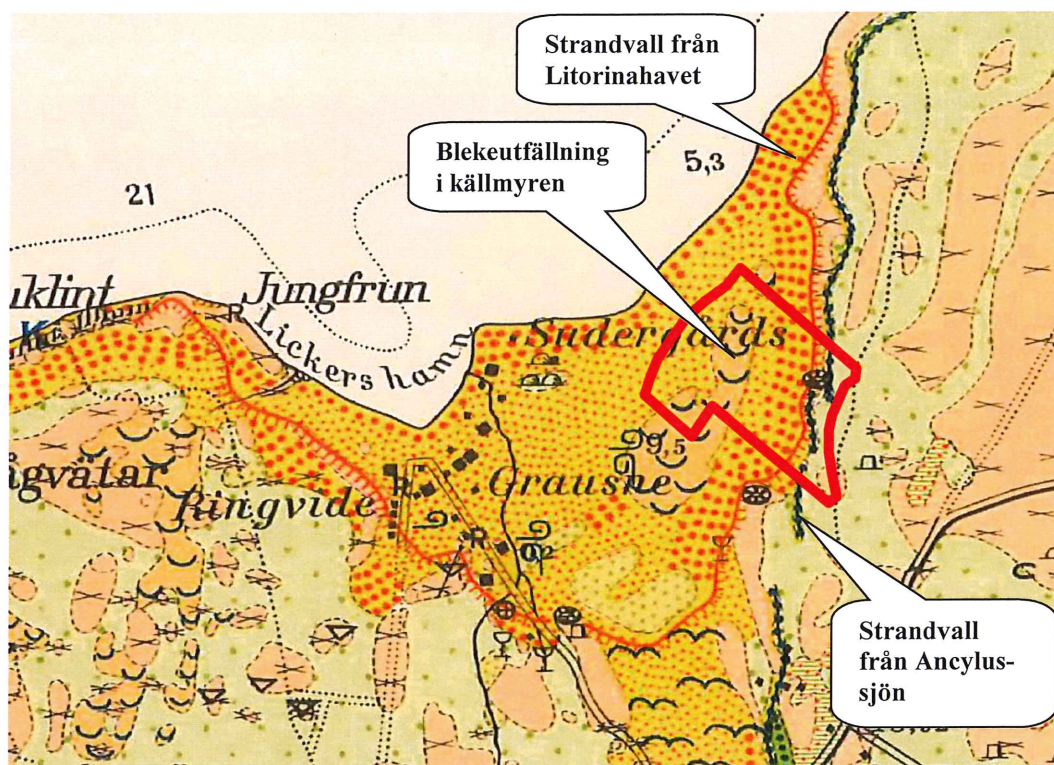
Följande rödlistade arter är påträffade i området.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
Guldgräshoppa	<i>Chrysocraon dispar</i>	NT
Svartryggig strömvapenfluga	<i>Oxycera pygmaea</i>	VU
Reliktbock	<i>Nothorhina muricata</i>	NT
Salepsrot	<i>Anacamptis pyramidalis</i>	NT
Ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT
Brun ögontröst	<i>Euphrasia salisburgensis</i> subsp. <i>schoenicola</i>	NT
Luktsporre	<i>Gymnadenia odoratissima</i>	NT
Bergjohannesört	<i>Hypericum montanum</i>	NT
Källnate	<i>Potamogeton coloratus</i>	VU
Majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
Backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT

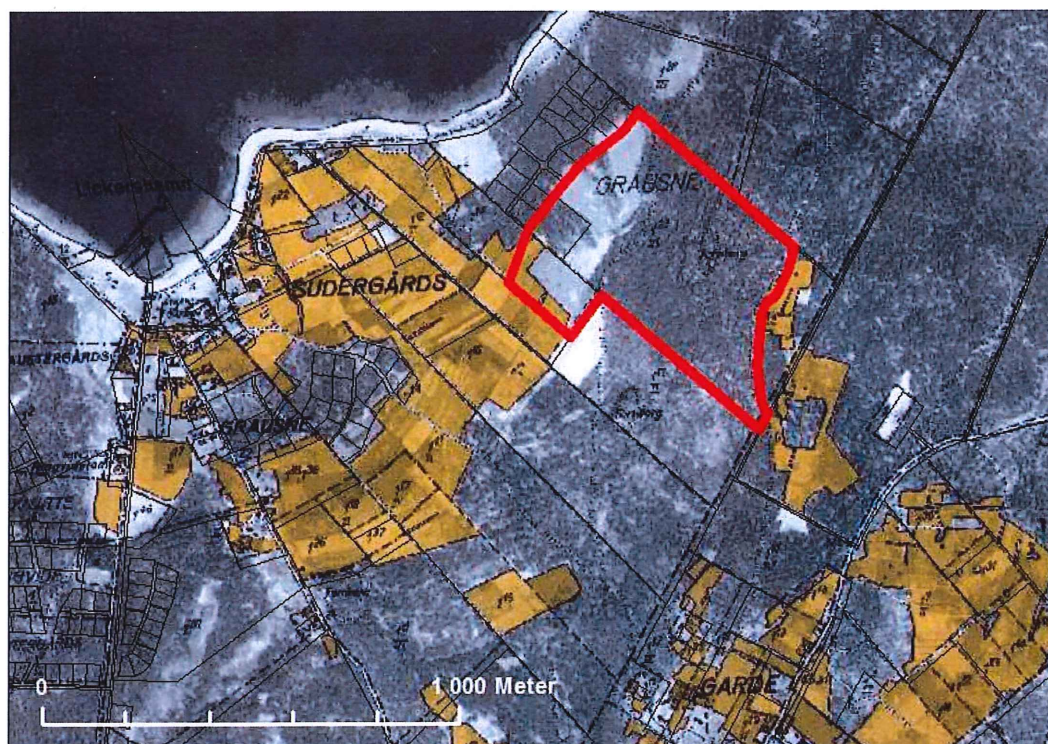
Rödlistekategorier

CR – akut hotad (critically endangered); EN – starkt hotad (endangered);

VU – sårbar (vulnerable); NT – nära hotad (near threatened).

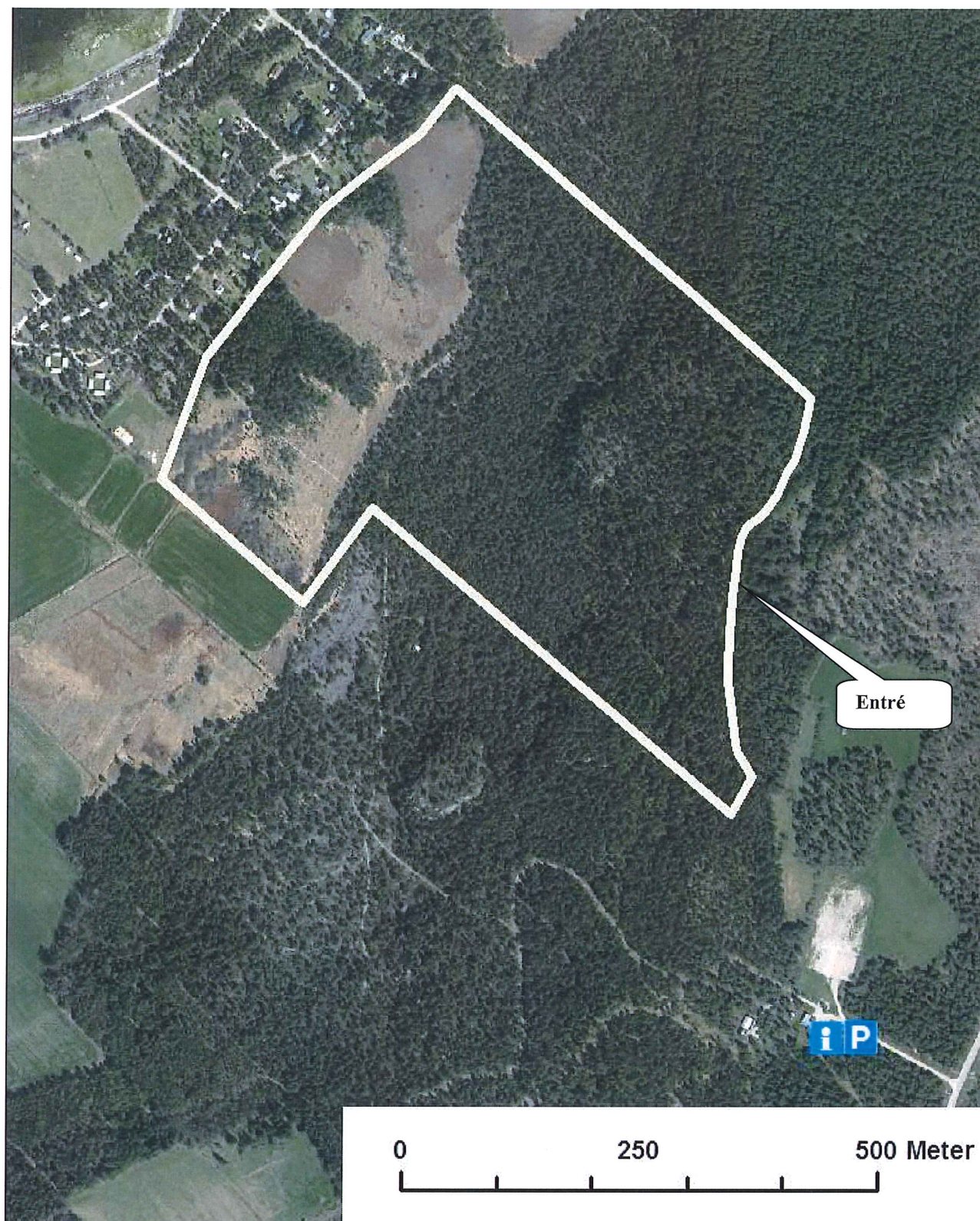
Reservatets ungefärliga läge på den geologiska kartan från år 1940.
Källa: SGU Ser. Aa No 183. Bladet Lummelunda.

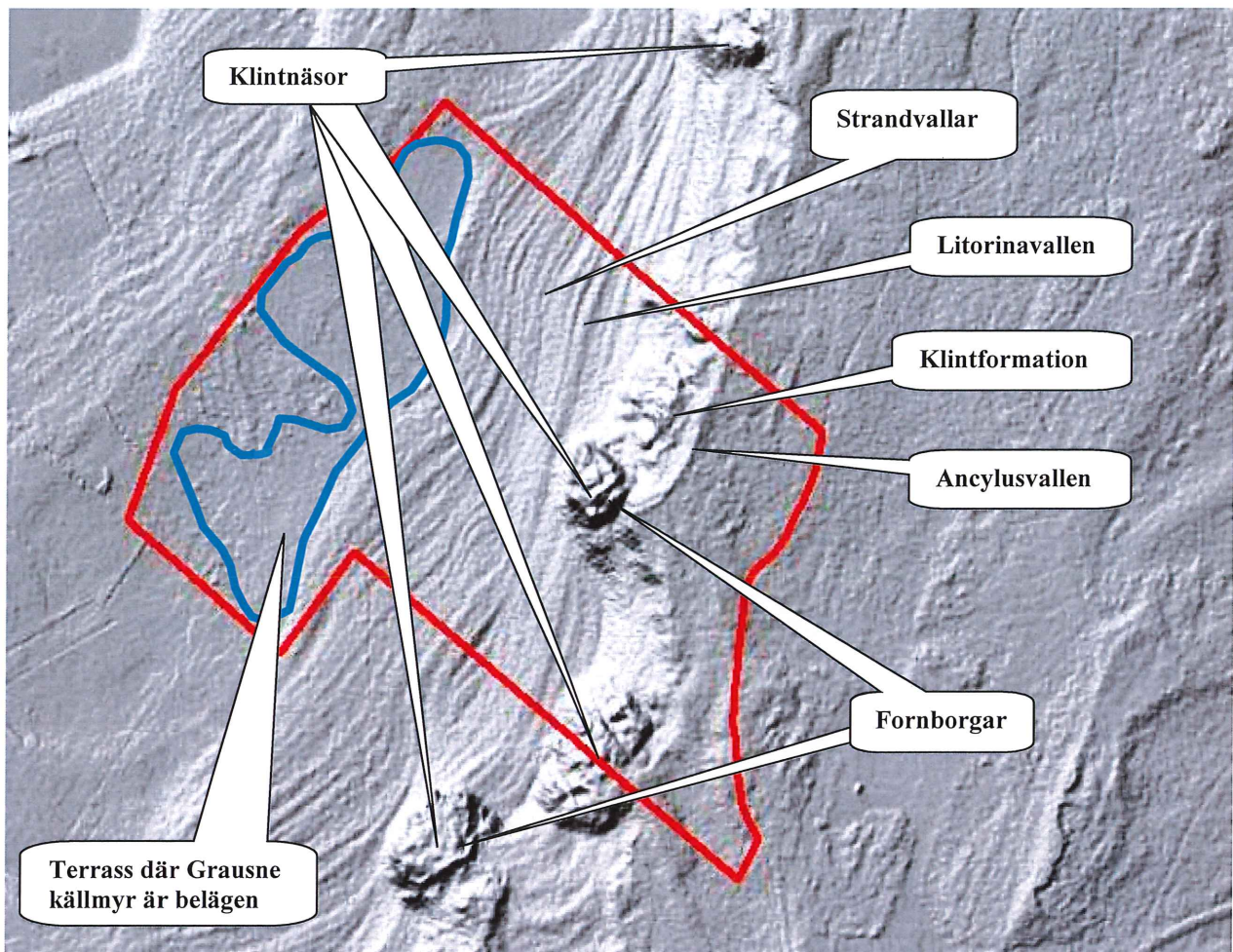
Ekonomiska kartan från 1930-talet. © Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

SGU:s jordartskarta från 2004 (K4) med Lantmäteriets höjdmodell som bakgrund. Orange färg: sand, grus (med vita prickar) och klapper (med röda prickar). Bruna linjer visar markanta strandvallar. Lila taggad linje är klinter. Blå färg visar berggrund i dagen eller med endast ett tunt jordlager. Blå streckad linje är dyn. Gröna prickar mot grå bakgrund visar torv. Ljusgrå färg visar morän. © SGU.

Ortofoto över naturreservatet och Natura 2000-området Grausne källmyr.
© Lantmäteriet. © Naturvårdsverket. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

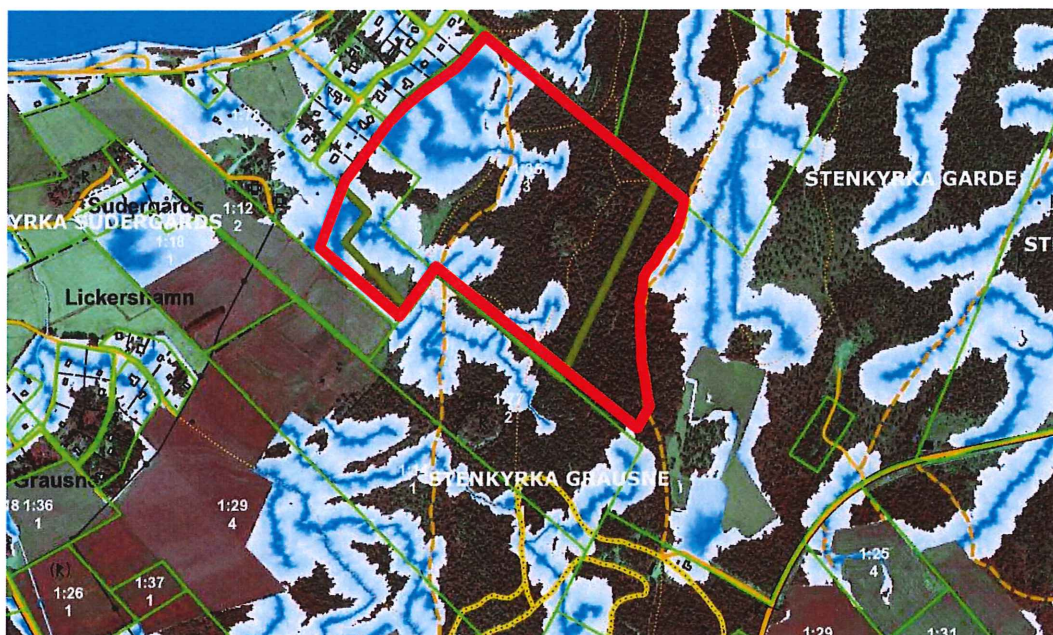
Kartbild visande topografin vid Grausne källmyr. Röd linje anger naturreservatets avgränsning. Blå linje anger avgränsningen för våtmarken Grausne källmyr. Källa: Den nationella höjdmodellen. © Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

Skogen är till övervägande del mager och lågvuxen. Det dominerande trädslaget är tall. I övrigt finns inslag av oxel, gran och idegran. Busksiktet domineras av en. Här finns även slån, nypon, hagtorn och oxbär. I och just nedanför klinten är markförhållandena rikare och här märks ett påtagligt inslag av gran i trädskiktet. Närvaron av revkalksten i klinten har bidragit till utvecklandet av raukformationer, revkullar och en oregelbunden och variationsrik struktur i klinten. I klinten växer kalksvartbräken, murruta och plattfjädermossa. På marken växer pösmossa, väggmossa, kransmossa, husmossa, kvastmossa, blåmossa, grå renlav, piggrör, lundskäfting, slankstarr, stenbär, tulkört, vispstarr, mjölon, lingon, ljung, örnbäken, kal tallört, ängskovall, blåsippa, vitmåra, backtimjan, smultron, axveronika och blåklocka. Ovanför klinten är markförhållandena friskare. Skogen är här resligare och grövre.

Kartbild visande det topografiska avrinningsområdet för Grausne källmyr. Avrinningsområdet är endast omkring 52 hektar stort. Det är uppenbart att myren till stor del får sitt vatten via karstvittrade kaviteter i berggrunden.

© Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

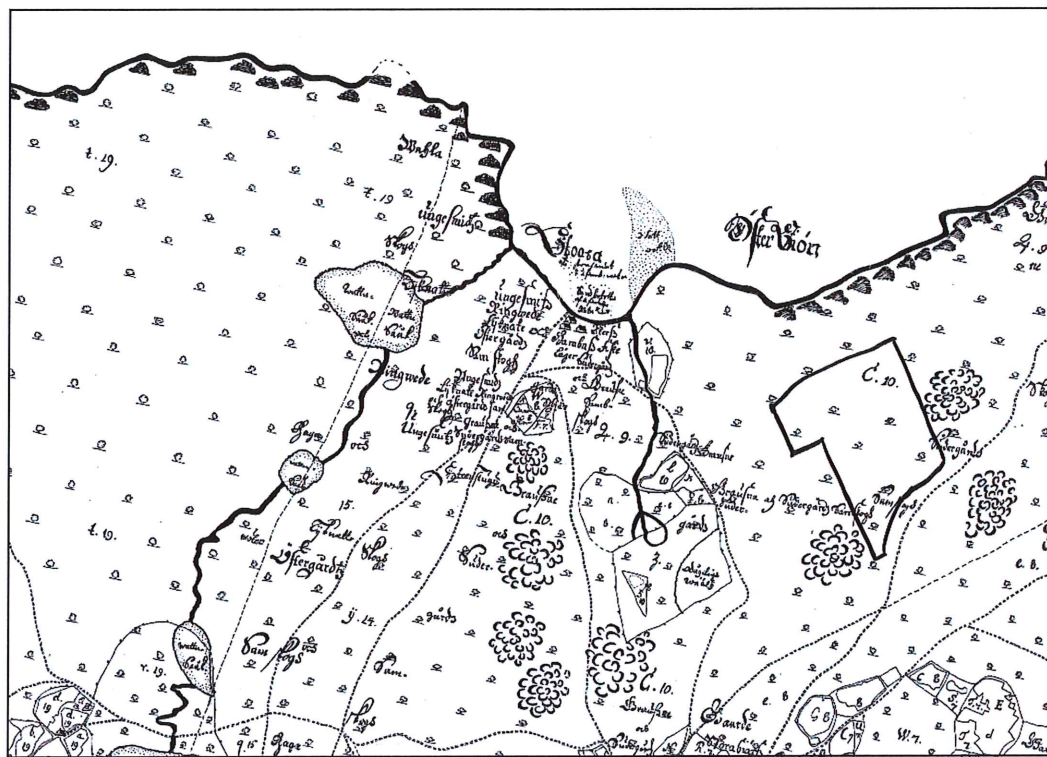
Markfuktighetskartan. Kartan ger en bild av hur avrinningen ser ut i området. Bilden visar att omgivande mark i liten utsträckning bidrar till Grausne källmyrs tillrinning.

© Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

4.2. Kulturhistorisk beskrivning

Skattläggningskartan från ca 1700, är utförd av Johan Burmeister. Ur beskrivningen till kartan står följande att läsa: ”Gråuszne och Södergårde Samskog: Strandskogen... till bygningz Timmer, det öf:re till bränne och gärdzell, kan och finnes där och Här några Tiärwedzstumblar, item magert muhlbete till fägång af Häll och backmark, brukas tillfälles af grauszne och Sudergårdz...”.

Området runt Grausne källmyr ingick vid denna tid i ett större sammanhängande skogsområde kallat strandskogen. Området sambetades då av gårdarna Grausne och Södergårds, nuvarande Sudergårds. Sannolikt har området under mycket lång tid haft en markanvändning som präglats av extensivt bete och plockhuggning. I området finns en fornborg som är 175 meter lång och 100 meter bred. Borgens synliga delar består av murar i sydöstra, östra och nordöstra delen av borgen. I övrigt begränsas anläggningen av naturliga stup. Muren är huvudsakligen uppförd i gråsten med 3-4 meter breda murar som är 30 – 75 centimeter höga. Murarna är delvis övertorvade. Stenarna i murkonstruktionen är allmänhet 0,3-0,4 meter stora. Genom en ravin i söder leder en väg in i fornborgen. I den nordöstra delen finns ytterligare en ingång som är två meter bred. Ordet Grausne härstammar sannolikt från ordet grus. Det är inte otänkbart att gårdsnamnet syftar på de stora mängder grus som Litorinahavet svallat och lämnat efter sig i tydliga strandvallar.

Utdrag av skattningskartan från ca år 1700 och reservatets ungefärliga läge.

4.3. Markanvändning under 1900-talet

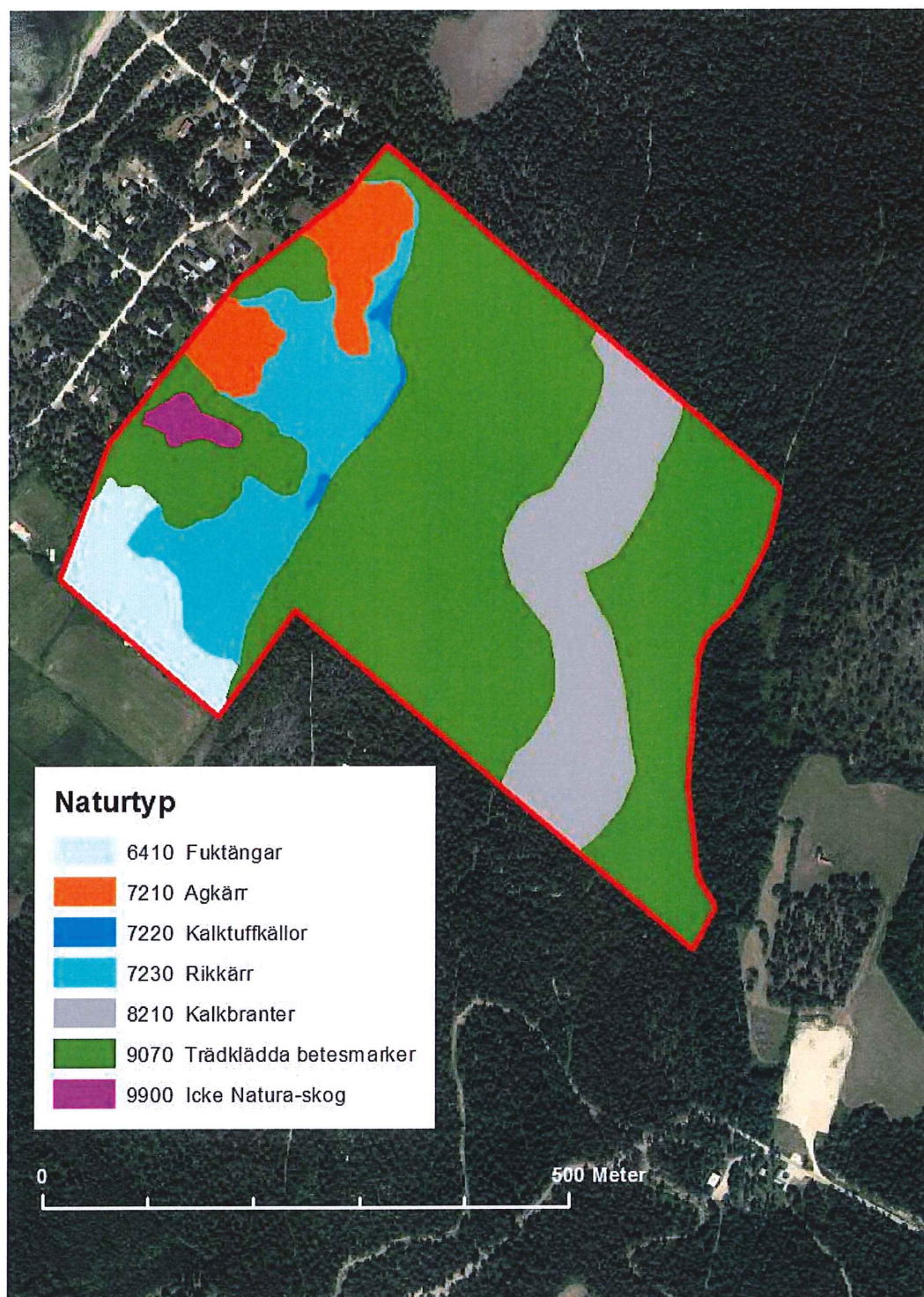
Samvetet i området fortsatte under en stor del av 1900-talet men avbröts under 1960-talet. Beteshävdens avslutades vid denna tid. Markerna runt Grausne källmyr betades på nytt under 1990-talet, men hävdens avslutades för ett femtontal år sedan.

4.4. Byggnader och anläggningar

Det finns inga byggnader eller anläggningar i området.

4.5. Tillgänglighet och information

Området nås från väg 149 med avtag mot Lickershamn. Från Lickershamn leder en grusväg till Lickershamns semesterby i direkt anslutning till reservatet. Information om reservatet ska finnas vid parkeringen samt på Länsstyrelsens hemsida. Området ska vara skyltat från väg 149.

4.6. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

På kartan ovan redovisas utbredningen av naturtyper enligt art- och habitatdirektivet i naturreservatet.

4.7. Ingående naturtyper enligt KNAS*

Naturtyp	Areal (hektar)
Tallskog	16,2
Granskog	0,1
Barrblandskog	2,6
Lövblandad barrskog	0,2
Övriga skogsimpediment	0,3
Våtmark	3,7
Hävdad våtmark	1,3
Odlad mark	0,2
Övrig öppen mark	1,2
Summa	25,9

*KNAS= Kontinuerlig NATurtypsStatistik, hämtat från Naturvårdsverkets databas VIC-natur 20 november 2015.

4.8. Prioriterade bevarandevärden

<i>Naturtyper</i>	Åldrig barrskog Källmyr; källor, källdråg, bäckar Beskuggad kustklint med klintnäsor Fuktäng
<i>Strukturer och funktioner</i>	Gamla träd; skoglig kontinuitet, grova träd, död ved Ostörd hydrologi; källpåverkan, blekeutfällning, kalktuff Strandvallar, lodytor, raukar, sippervatten
<i>Arter</i>	Rik flora
<i>Friluftsliv</i>	Kulturhistoria; besöksobjekt

4.9. Sociala värden

Grausne källmyr är ett uppskattat och välbesökt utflyktsmål som ligger nära Lickershamn. Genom bildandet av ett naturreservat kan tillgängligheten förstärkas ytterligare.

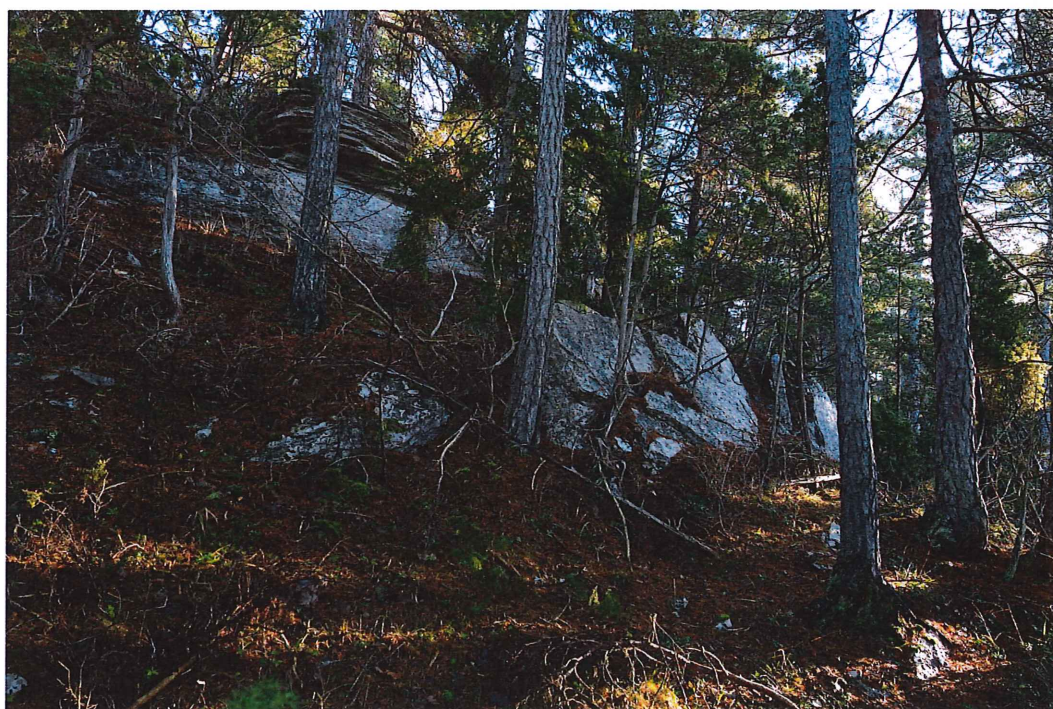
Grausne källmyr.

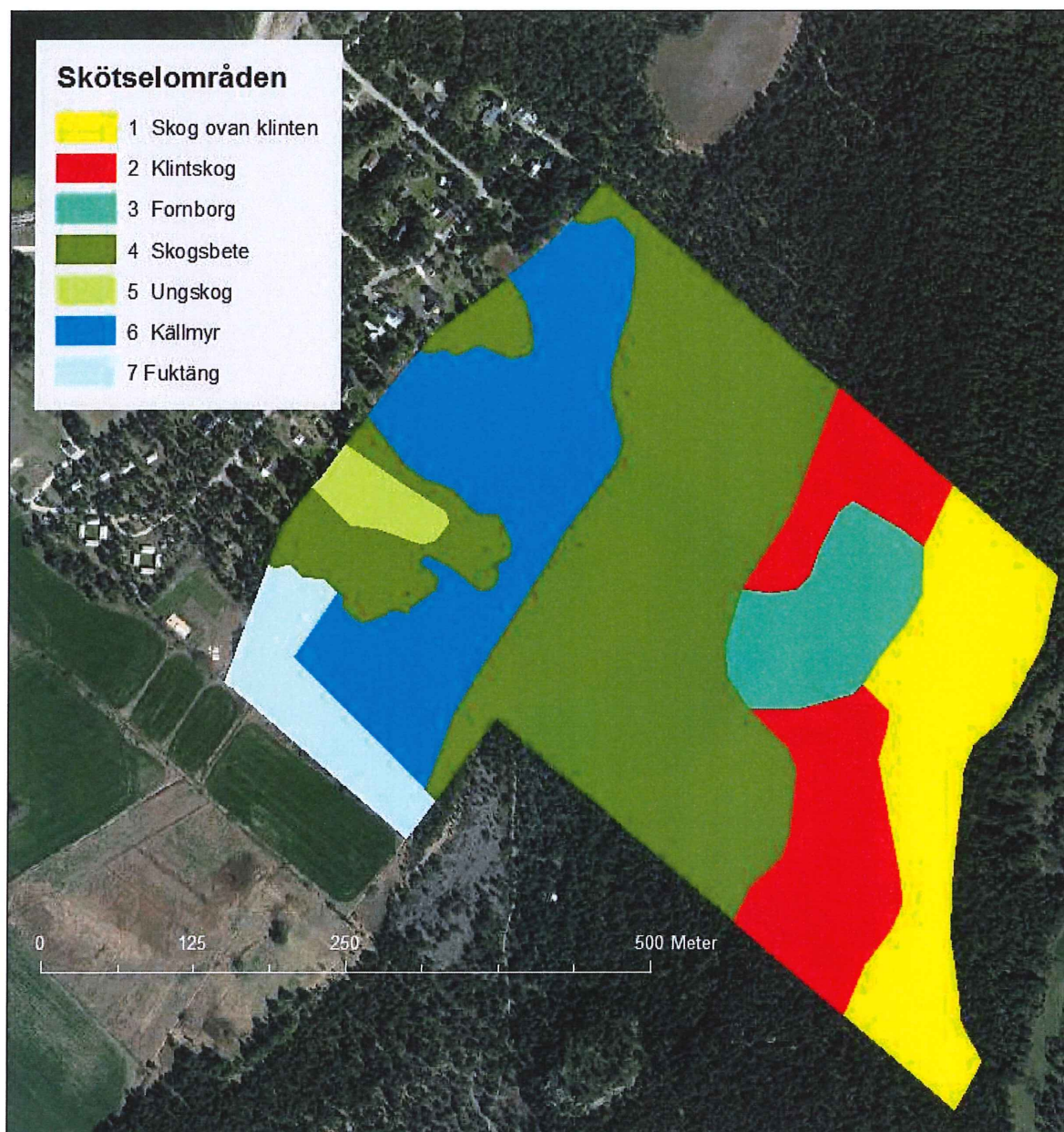
Närvaron av revkalksten har bidragit till utbildandet av klintnäsor. Topografin är här kullig och skogen är luckig och gläntrik.

Synlig del av murens sydöstra del i fornborgen på klinten.

Skogtäckt klint.

© Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Gotlands län.

5. SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

5.1. Generella riktlinjer

Alla åtgärder ska göras med försiktighet så att skador på mark, vattenmiljöer, kulturmiljöer och fornlämningar inte uppkommer. Träd som fallit ned över befintliga vägar, stigar, ledningar, stängsel, tomtmarker, åker-, betes- eller slåttermarker får upparbetas och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet.

Bete

Den del av naturreservatet som ligger nedanför klinten ska skötas med bete.

Övriga delar kan även dessa med fördel ha betesskötsel. Betestrycket ska vara sådant att vegetationen är måttligt avbetad vid betessäsongens slut kring den 31 oktober. För att gynna områdets orkidéflora är det viktigt att djuren släpps på bete *tidigast den 15 juni*. Tillskottsutfodring av betesdjuren får enbart ske i samband med betessläpp och installning. Vad gäller djurhållning och betesdrift ska bestämmelserna i djurskyddslagen och tillhörande förordningar följas. Lämpliga betesdjur är lättare köttaser av nöt eller russ. Betet får inte innebära att markskador i myren uppkommer. Makrocykliska laktoner (ivermektin och moxidektin) ska inte användas vid avmaskning.

Stängsel

Området saknar för närvarande stängsel. Om fällindelning sker ska Grausne källmyr betas tillsammans med fast skogsmark till övervägande del. Allmänheten ska ges god tillgänglighet till området. Om nya stängsel sätts upp ska stöttor eller helst självstängande grindar sättas upp vid stigar för att underlätta tillgängligheten. Alla större stigar som löper genom området ska ha grindar.

Parkering

En parkering finns utanför området, se bilaga 4.

Information

Besökare ska kunna ta del av information om reservatets natur- och kulturvärden och vilka bestämmelser som gäller i reservatet. Informationstavla ska sättas upp enligt Naturvårdsverkets riktlinjer och Länsstyrelsens praxis. Informationstavlor ska sättas upp vid parkeringen samt vid naturliga entréer, se bilaga 4. Reservatet ska vara skyltat från väg 149. Information om reservatet ska finnas på Länsstyrelsens hemsida.

5.2. Skötselområden

Enligt ovanstående karta är reservatet indelat i sju skötselområden:

1		Skog ovan klinten
2		Klintskog
3		Fornborg
4		Skogsbete
5		Ungskog
6		Källmyr
7		Fuktäng

 Skötselområde 1 – Skog ovan klinten, 3,8 hektar

Beskrivning: Frisk barrblandskog bestående av ett luckigt och ganska glest trädskikt med tall och gran samt inslag av oxel. Här finns gammal tall och gran som är mer högväxt än nedanför klinten på grund av bättre jordmån. Trädskiktet uppvisar skoglig kontinuitet. Buskskiktet består av nypon och en. Fältskiktet är gräs- och örtrikt med bl.a. blåsippa, lundskäfting, ängshavre, kruståtel, lingon och örnbräken. Väggmossa dominerar i bottenskiktet. Gammelgranlav och kattfotslav växer på granarna. Området har en historik av plockhuggning och utmarksbete.

Bevarandemål

- Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 3,8 hektar.
- Området ska bestå av luckig barrblandskog med ett trädskikt av främst tall och gran, men med inslag av andra trädarter, t.ex. oxel samt glest buskskikt av nypon och en.
- Området ska ha måttligt till rikligt med död ved, både liggande och stående.

Skötselåtgärder:

- Försiktig plockhuggning för att bevara ett luckigt trädskikt och för att gynna tall om den inte föryngrar sig naturligt.
- Buskröjning vid behov.
- Bete.

 Skötselområde 2 – Klinskog, 3,3 hektar

Beskrivning: Frisk barrblandskog i klinten. Rörligt markvatten och därför ganska bördigt, vilket ger ett stort inslag av gran. Det finns också gott om gamla, spärrgreniga tallar. Buskskiktet består av en och nypon. Fältskiktet är glest och marken domineras av mossor, såsom väggmossa och kransmossa. Det finns relativt gott om död ved. I klinten finns gott om bitvis solexponerad och bitvis skuggade raukformationer, som hyser en rik flora av mossor och lavar, bl.a. kruskalkmossa, kalkkammossa, slanklav och platt fjädermossa.

Bevarandemål

- Arealen kalkbranter ska vara minst 3,3 hektar.
- Skogen ska utgöras av grandominerad barrblandskog med rikligt med död ved.

Skötselåtgärder: Till största delen fri utveckling, av både praktiska och biologiska skäl. Viss buskröjning och plockhuggning är dock önskvärt i de glesare, talldominerade delarna för att bevara trädskiktets luckighet och markens framkomlighet här.

Skötselområde 3 – Fornborg, 1,7 hektar

Beskrivning: Fornborg belägen mitt i klinten. Till största delen träd- och skogsbevuxen, men viss avverkning av träd och röjning av sly, plantor och buskar har gjorts för att synliggöra fornborgen. I de skogsbevuxna delarna av fornborgen är skogen och markfloran lik klintskogen i skötselområde 2. I de öppnare, torra delarna växer en torrängsflora i fältskiktet, med örter som brudbröd, backtimjan, älvväxing och den ovanliga växten bergjohannesört.

Bevarandemål

- Arealen kalkbranter ska vara minst 1,7 hektar.
- Området ska utgöras av en delvis öppen och delvis skogsbevuxen fornborg som är väl synliggjord och lättillgänglig för besökare.

Skötselåtgärder: Återkommande fornvårdsröjning av buskar, sly och plantor för att synliggöra fornborgen. Återkommande röjning av klintnäsan och klinten för att synliggöra dess geologiska värden.

Skötselområde 4 – Skogsbete, 10,5 hektar

Beskrivning: Mager, luckig tallskog på grusig och stenig mark, strandvallar, som sluttar åt nordväst mot källmyren. I trädskiktet finns även ett litet inslag av gran och oxel. I buskskiktet växer nypon och en, bitvis rikligt. I fältskiktet dominerar lingon, ljung, örnbräken och blåsippa. Här växer också rikligt med blåmossa. Flera träd har spår av reliktböck. Även talticka finns i området. Både blåmossa, reliktböck och talticka är relativt sällsynta arter som signalerar en skog med lång kontinuitet och höga naturvärden. I de två mindre skogsområdena väster om myren är marken fuktigare med tjockare jordlager, vilket ger en större tillväxt av buskar och sly, främst oxel, brakved och nypon.

Bevarandemål:

- Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 10,5 hektar.
- Området ska utgöras av luckig, olikåldrig och betespräglad tallskog med inslag av gran och andra trädarter. Små, ljusöppna gläntor ska finnas.
- Gott om gamla, spärrgreniga och solbelysta tallar ska finnas.
- Området ska hysa gott om död ved (men inte obegränsat).
- Buskskiktet ska vara glest och bestå av enbuskar, nypon och andra lövbärande buskar.

Skötselåtgärder:

- Stängsla in och beta hela området. Lämpliga betesdjur är lättare köttraser av nöt eller russ.
 - Røj buskskiktet.
 - Plockhugg och luckhugg bland tall, dock inte träd äldre än 120 år.
- Alla dessa åtgärder är angelägna i nuläget då reservatet är ohävdad sedan länge, saknar stängsel och både träd- och buskskikt är mer slutet än vad målbilden säger.

 Skötselområde 5 – Ungskog, 0,5 hektar

Beskrivning: Planterad tallskog i gallringsålder.

Bevarandemål: Se Skötselområde 4 – skogsbeta.

Skötselåtgärder: Kontinuerlig plockhuggning och luckhuggning för att skapa en variation i trädskiktet och gynna trädföryngring som gör skogen olikåldrig på lång sikt.

 Skötselområde 6 – Källmyr, 4,8 hektar

Beskrivning: Källpåverkade rikkärr och agkärr. Rörligt markvatten och uppträngande källor närmast skogen i sydost. Stor artrikedom av sällsynta kärlväxter och mossor, bl.a. fjälltätört, brun ögontröst, källnate, luktsporre, ängsstarr, kamtuffmossa, klotuffmossa, kärrbryum och källmossa. Spridda gamla och senvuxna enbuskar och tallar, många döda. I sydvästra delen växer tallen och enen ganska tätt.

Där börjar marken gradvis att övergå till fuktäng och andra buskar såsom slån och vide växer in. Där finns också en liten fastmarksholme med tät skog.

Bevarandemål

- Arealen rikkärr ska vara minst 3,1 hektar. Arealen agkärr ska vara minst 1,5 hektar
- Området ska bestå av öppna, källpåverkade rikkärr samt agkärr.
- Ett litet inslag av spridda, senvuxna enbuskar och tallar får förekomma (<10%).
- I sydvästra delen får även förekomma glest spridda slånbuskage.
- Det ska finnas glesa brynövergångar mot intilliggande skog.
- Den skogsbeklädda fastmarksholmen i sydväst ska ha skogsbeteskaraktär.
- Marken ska vara hävdpräglad och hysa en rik flora av kärlväxter och mossor typiska för den här miljön med endast liten förnaansamling.

Skötselåtgärder:

- Bete och stängsling.
- Slåtter vid behov om betet visar sig otillräckligt.
- Röjning av buskar och tallar i sydvästra delen av rikkärret där de börjar växa tätt. Endast enstaka tallar och buskar av en och slån ska sparas.
- Kontinuerlig busk- och plantröjning vid behov.
- Röjning och utglesning av fastmarksholmen.
- Röjning och utglesning i brynkanterna mot skogen.

Skötselområde 7 – Fuktäng, 1,3 hektar

Beskrivning: Tidigare öppna fuktängar som brukades som åker på 1930-talet. Åkerbruket är sedan länge nerlagt, marken har sakta försumpats och en viss naturlig fuktängsflora har vandrat in. Då området under ett par decennier stått ohävdad har den tidigare helt öppna marken vuxit igen med buskar och slån, vide, brakved och oxel. Ett mindre dike utgör svag lokal hydrologisk påverkan av fuktängen.

Bevarandemål

- Arealen fuktäng ska vara minst 1,3 hektar.
- Området ska bestå av öppen, hydrologiskt ostörd hävdpräglad fuktäng

- Området ska ha enstaka buskage av slån, enbuskar, hagtorn och vide, samt en bård av träd och buskar (ca 2-4 meter bred) ut mot de öppna åkrarna.

Skötselåtgärder:

- Bete och stängsling.
- Buskröjning, både initialt och kontinuerligt vid behov.
- Slåtter vid behov om betet visar sig otillräckligt.
- Igenläggning av dike.

Tillgänglighet och friluftsliv

Beskrivning: Reservatet är tillgängligt från två olika håll och det finns bilväg nästan hela vägen fram till reservatsgränsen. Inga vägskyltar hänvisar till reservatet. Det finns gott om stigar genom reservatet, men ingen uppmärkt vandringsled/naturstig.

Bevarandemål

Reservatet ska vara skyltat från väg 149 och sedan vidare fram till en uppmärkt parkering. Där ska finnas en informationsskylt om reservatet. I övrigt ska det finnas informationsskytalar vid naturliga entréer. En naturstig med ungefärlig sträckning enligt kartan ska finnas uppmärkt, både på reservatsskylten och i terrängen, och underhållen efter behov. En spång ska finnas över rikkärret.

Skötselåtgärder:

- Skyltning till reservatet från väg 149.
- Iordningsställande av en parkeringsplats till reservatet, enligt bilaga 4.
- Uppmärkning (i terrängen) och röjning av naturstig med sträckning enligt karta, se bilaga 5. Endast en liten röjningsinsats är nödvändig. Befintlig spång ska skötas och underhållas.
- Uppdatering av reservatets informationsskytalar med de nya gränserna, naturstigen, placeringen av informationsskytarna och parkeringsplatsen.

6. BRÄNDER OCH BRANDBEKÄMPNING

Bränder inom naturreservatet ska släckas enligt gällande lagar. Släckningsarbete ska ske i försiktighet och i samråd med reservatsförvaltaren.

7. JAKT

Rätten till jakt inom reservatet inskränks inte av reservatsbeslutet. Jaktutövandet får dock inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

8. FÖRVALTNING OCH TILLSYN

Länsstyrelsen i Gotlands län skall svara för förvaltning och tillsyn av reservatet. Länsstyrelsen kan teckna avtal med markägare eller annan part för utförandet av bevarande- och skötselåtgärder och/eller tillsyn.

9. MARKERING AV RESERVATETS GRÄNS

Reservatsgränsen skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar (Naturvårdsverkets handbok "Att skylta skyddad natur", s 88-101).

10. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	Vem	Prioritet*
Utmärkning av reservatsgräns	Gränsen	Lantmäteriet	1
Uppsättning av informationstavlor	Entré samt vid parkering	Förvaltaren	1
Uppmärkning (i terrängen) och röjning av naturstig	Se bilaga 5	Förvaltaren	1
Information på Länsstyrelsens hemsida		Förvaltaren	1
Iordningsställande av parkering	Se bilaga 4	Förvaltaren	1
Bete		Förvaltaren**	1
Underhållsröjningar		Förvaltaren**	2
Uppföljning		Förvaltaren	3

* 1 har högst prioritet, följt av 2 och 3 som prioriteras lägre.

** Förvaltaren eller annan (t.ex. markägare) som förvaltaren tecknar avtal med

11. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Dokumentation och övervakning skall ske i enlighet med det program som beskrivs i Naturvårdsverkets rapport "Uppföljning av Natura 2000 i Sverige".

12. KÄLLOR

Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. – ArtDatabanken.

Länsstyrelsen i Gotlands län 2006: Strategi för formellt skydd av skog i Gotlands län.

Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.

Naturvårdsverket. 2003. Att skylta skyddad natur – en vägledning om skyltar, foldrar, vägvisning, gränsmarkering och Internet.

Naturvårdsverket. 2009. Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar.

Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Rapport 6379.

Naturvårdsverket. 2016. Process att bilda naturreservat.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2005. Nationell strategi för formellt skydd av skog.

Sveriges Geologiska Undersökning. Ser. Aa No 183. Bladet Lummelunda med beskrivning.

Sveriges Geologiska Undersökning. 2005. Jordartskartan Gotland, norra delen. Skala 1:100 000. Serie K.

Olsson, I. 1994. Gotländska ortnamn. – Ödins förlag.

Riksantikvarieämbetet. 2015. Fornsök. Databas.

Skattläggningskartan över Stenkyrka socken. 1701.

Sveriges Geologiska Undersökning. 1940. Ser. Aa No 183. Bladet Lummelunda med beskrivning.

Östlund-Stjärnegårdh, E. 1979. Revisionsbok för Gotland 1653. ("Jordeboken 1653"): generalundervisningsbok om alla hemmans beskaffenhet i Gotlands län 1653 3, Nordertredingen.

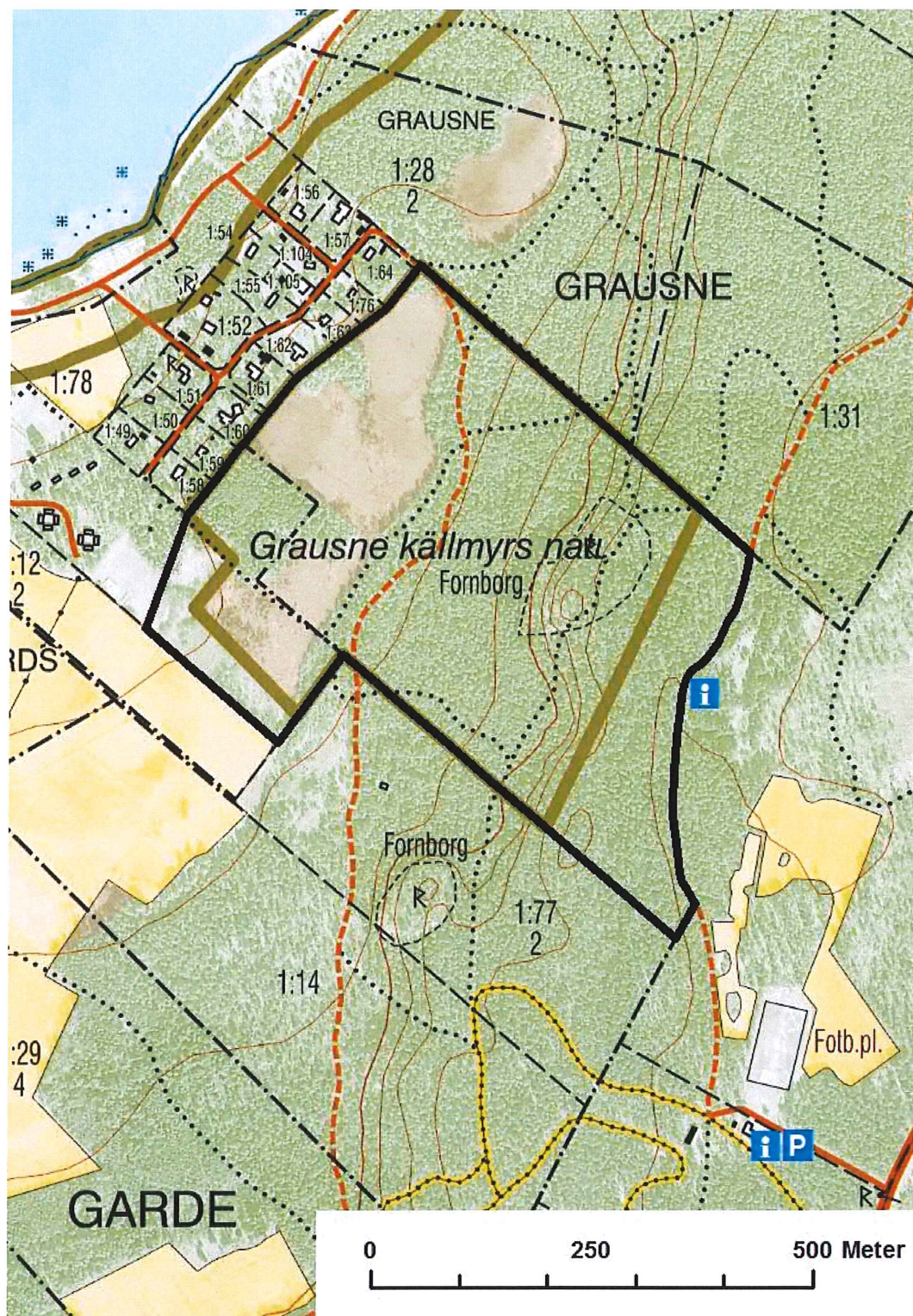

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

BILAGA 4
Parkering

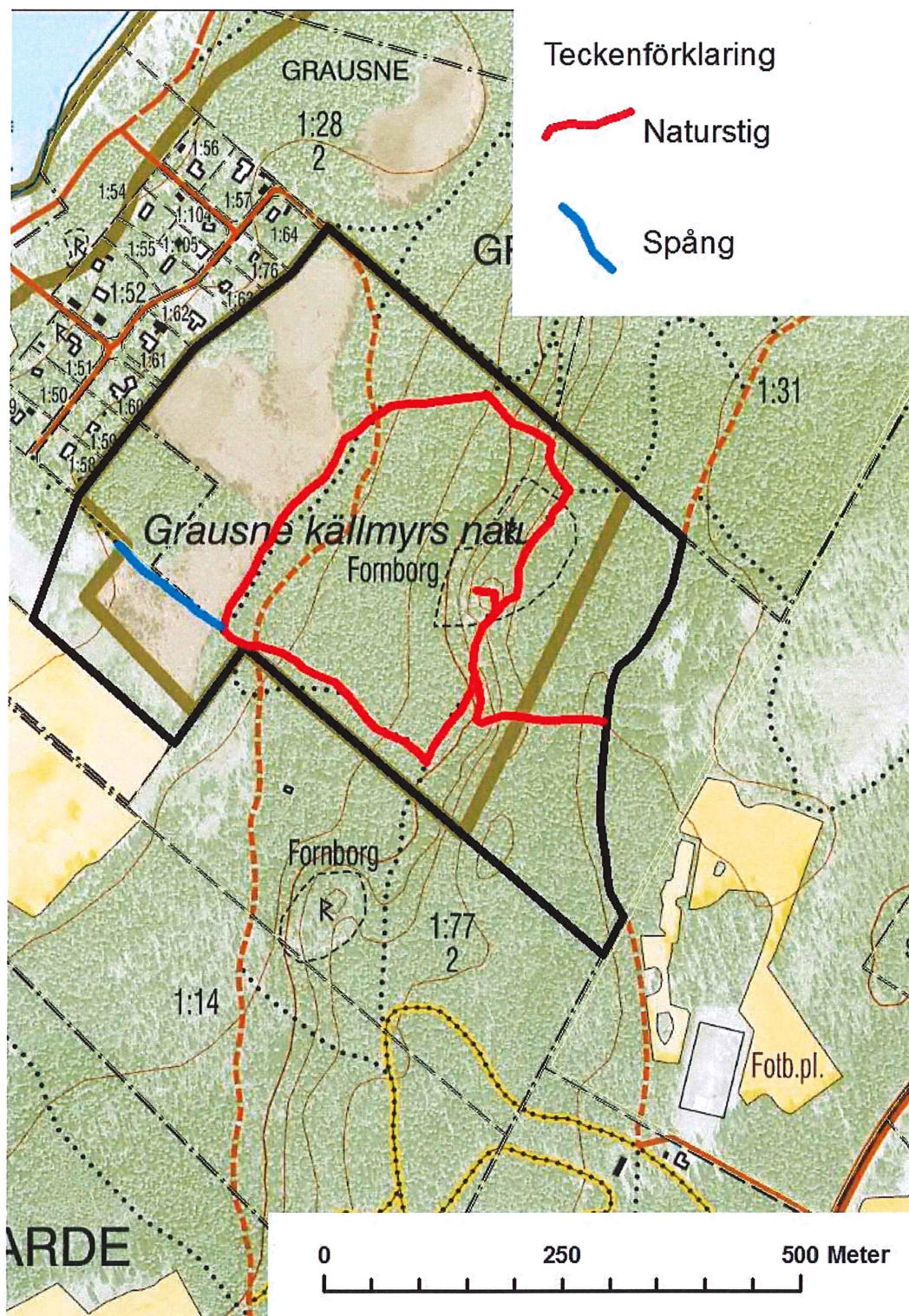
Datum
2017-02-03

511-2328-14

© Lantmäteriet.

© Länsstyrelsen i Gotlands län.

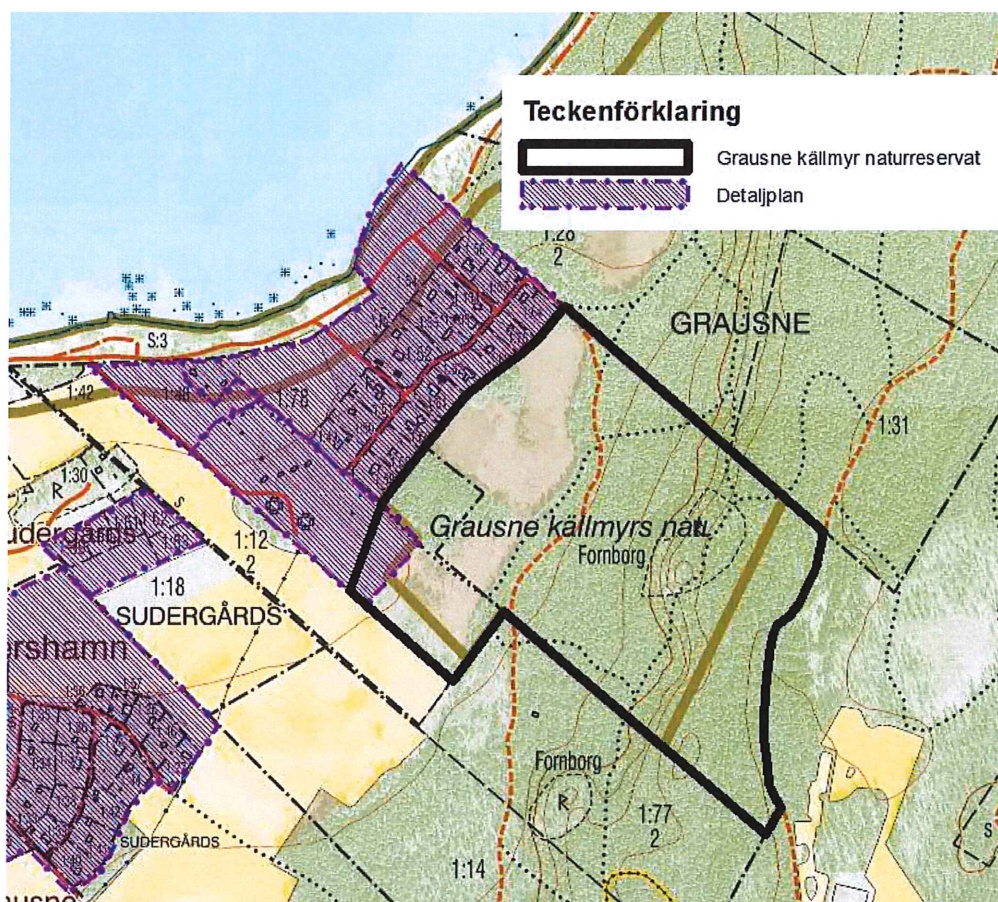

Nyttjanderätter och servitut

Naturreservatet belastas inte av nyttjanderätter eller servitut.

Naturreservatets västra del berörs till 0,7 hektar av en detaljplan med markanvändning "Natur", se kartan nedan.

© Lantmäteriet.

© Länsstyrelsen i Gotlands län.

Hur man överklagar hos regeringen

Om du är missnöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du överklaga detta hos regeringen, Miljödepartementet.

Det gör du genom att i brev till regeringen

- tala om vilket beslut du överklagar, t.ex. genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och
- redogöra för dels varför du menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur du anser att beslutet skall ändras.

Du undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din ståndpunkt, så bör du skicka med det.

Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig

Brevet skall lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer är:

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 Visby
tel 010-223 90 00

Länsstyrelsen måste ha fått ditt brev *inom tre veckor från den dag beslutet kungörs i tidningarna*, annars kan ditt överklagande inte tas upp.

Om något är oklart, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.